

БЪЛГАРСКА
НАРОДНА БАНКА

БИБ-14896/ 02-02-2021

УТВЪРДИЛ: (подпис)

НИНА СТОЯНОВА
ПОДУПРАВИТЕЛ
РЪКОВОДЕЩ
УПРАВЛЕНИЕ „БАНКОВО“

УКАЗАНИЕ

ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА СЪДЪРЖАНИЕТО И РЕДА ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА
ИНФОРМАЦИЯ ЗА ЛИХВЕНАТА СТАТИСТИКА НА БНБ

1 февруари 2021 г.

ГЛАВА ПЪРВА

Общи положения

Чл. 1. Настоящото указание определя съдържанието, реда, методологическите и техническите изисквания за попълването и предоставянето на статистическите форми, които местните лица по чл. 3 (наричани по-долу „отчетните единици“) по Наредба № 17 на БНБ (Наредбата) предоставят на БНБ за целите на съставянето на лихвената статистика.

Чл. 2. Получената по реда на Наредбата и настоящото указание статистическа информация се обработва и разпространява от БНБ в съответствие с изискванията на Регламент (ЕО) № 2533/98 на Съвета относно събирането на статистическа информация от Европейската централна банка (и съответните изменения), чиито изисквания се отнасят и до националните централни банки от Европейската система на централните банки (ЕСЦБ).

ГЛАВА ВТОРА

Видове лихвени проценти и изисквания за тяхното изчисляване

Чл. 3. Отчетните единици изчисляват следните видове лихвени проценти:

(1) Годишен договорен лихвен процент *AAR (Annualized Agreed Rate)*. *AAR* е лихвен процент по депозит или кредит, капитализиран на годишна база и изразен като годишен процент.

(2) Тясно дефиниран ефективен лихвен процент *NDER (Narrowly Defined Effective Rate)*. *NDER* е лихвен процент, изчислен на годишна база, който приравнява настоящата стойност на всички договорени между отчетната единица и клиента лихвени плащания и плащания по главницата, които се очаква да възникнат в бъдеще или вече са възникнали с първоначално договорената или внесената (отпуснатата) сума по депозита/кредита.

(3) Годишен процент на разходите по кредит *APRC (Annual Percentage Rate of Charge)*. *APRC* по кредита представлява общата стойност на кредита за кредитополучателя, изразена като годишен процент от сумата на предоставения кредит. Годишният процент на разходите изравнява настоящата стойност на всички бъдещи плащания по кредита (главница, лихви, такси, комисиони и други разходи), договорени между кредитора и кредитополучателя, с настоящата стойност на кредита (непогасената главница по кредита).

Чл. 4. (1) При изчисляването на лихвените проценти, отчетните единици спазват следните общи изисквания:

1. Лихвените проценти, за които се предоставят данни, са среднопретеглени съответно с обемите по нов бизнес през отчетния период или с размера на салдата към края на отчетния период;

2. Изчисляването на лихвените проценти се извършва на базата на календарна година от 365 дни, като се игнорира ефектът на допълнителния ден във високосната година, а месецът се приема за съставен от 30.41666 дни;

3. AAR и NDER обхващат всички лихвени плащания по депозитите и кредитите, без да включват другите разходи, които се отнасят до тези депозити и кредити;

4. За кредитите за потребление и за жилищните кредити на домакинствата, освен AAR или NDER, отчетните единици предоставят и данни за APRC, който освен компонент на лихвата съдържа и компоненти на други разходи;

5. Лихвените проценти са индивидуално договорени между отчетната единица и нейния клиент и се отчитат от гледна точка на отчетната единица, с изключение на APRC, който се отчита от гледна точка на клиента;

6. За депозитни и кредитни продукти, при които лихвените плащания не се извършват на равни интервали, на равни погасителни вноски или с по-малка честота от тази на плащанията по главницата, е препоръчително банките да прилагат NDER;

7. APRC се отчита единствено по нов бизнес по първоначален (оригинален) матуритет.

(2) Методите за изчисляване и претегляне на отделните видове лихвени проценти, както и особеностите при прилагането им са съгласно *Методологически изисквания относно отчитането на лихвените проценти, годишния процент на разходите, новия бизнес и инструменталните категории.*

ГЛАВА ТРЕТА

Обхват на лихвената статистика и методологически изисквания

Чл. 5. (1) Отчетните единици предоставят данни за лихвени проценти и обеми по нов бизнес и салда по депозити и кредити.

(2) Лихвените проценти се предоставят с точност до четвъртия знак след десетичната запетая.

(3) Обемите се отчитат в хиляди лева, в цели числа (без дробна част и десетичен разделител), като се докладват само стойности, които след закръгление в хиляди лева са по-големи или равни на 1.

Чл. 6. (1) Отчетните единици предоставят данни за кредити в актива и пасива и за депозити в пасива в съответните структури, както следва: инструмент, резидентност на контрагента, валута, институционален сектор, цел на използване, матуритет, количествени категории и обезпеченост.

(2) Инструменталният обхват на лихвената статистика включва: *овърнайт депозити, депозити с договорен матуритет*, в т. ч. *срочни депозити, депозити, договорени за ползване след предизвестие, задължения по кредити, репо-сделки, овърдрафт, различен от кредитни карти, кредити, предоставени чрез кредитни карти* (в безлихвен гратисен период и извън безлихвен гратисен период) и *кредити, различни от овърдрафт* (в т.ч. *обезпечени кредити, предоговорени кредити и кредити за рефинансиране*).

1. Дефинициите и обхватът на инструменталните категории са в съответствие с *Методологическите изисквания за съставяне на паричната статистика*;

2. За целите на лихвената статистика размер на салда се отчита само за *срочни депозити*. За останалите инструменти, за които се подава информация за целите на паричната статистика, в лихвената статистика се предоставят данни единствено за лихвените проценти по салда;

3. *Овърнайт депозитите, депозитите, договорени за ползване след предизвестие, кредитите, предоставени чрез кредитни карти и овърдрафтът*¹ образуват обособена група инструменти, за която салдото към отчетния период се използва като индикатор за новия бизнес т.е. салдото и новия бизнес за тези инструменти съвпадат. За целите на лихвената статистика за тези показатели се докладват само лихвени проценти по салда;

4. В обхвата на инструментите попадат субсидираните депозити и кредити, както и кредитите на служители и други лица, които са „свързани лица“ с отчетната единица по смисъла на Закона за кредитните институции, отпуснати при преференциални условия. Субсидирани кредити/депозити са такива, които са договорени между отчетната единица и

---

¹ Овърдрафтът не включва кредити, предоставени чрез кредитни карти.

Указание за определяне на съдържанието и реда за предоставяне на информация за лихвената статистика на БНБ

клиента, по които трети лица са предоставили субсидия, като клиентът/отчетната единица не поема пълните разходи по кредита/депозита;

5. В обхвата на лихвената статистика не се включват необслужваните и реструктурираните кредити с лихвен процент под пазарните условия².

(3) По отношение на географското разпределение на контрагентите, в обхвата на лихвената статистика се включват резиденти на Република България и резиденти на еврозоната.

(4) По отношение на валутната структура се изисква разпределение в левове, евро и щатски долари. Обемите по нов бизнес в евро и в щатски долари се посочват в левова равностойност по официалния курс на БНБ за деня на сключване на договора.

(5) За всички инструментални категории се прилага разпределение на сектори *Нефинансови предприятия* и *Домакинства и НТООД*. Показателят *други кредити* се отчита допълнително и за подсектор *Работодатели и самонаети лица*. За дефиниране обхвата на секторите се прилагат инструкциите и дефинициите в *Секторен класификатор на институционалните единици*³.

(6) За кредитите, предоставени на сектор *Домакинства и НТООД*, се прилага разпределение по цел на използване: *кредити за потребление, жилищни кредити* и *други кредити*. Всички кредити, предоставени на НТООД, се отчитат като *други кредити*.

(7) Отчетните единици предоставят информация за целите на лихвената статистика с разпределение по първоначален матуритет, остатъчен матуритет, срок до следваща промяна на лихвения процент, период на предизвестие и период на първоначално фиксиране на лихвения процент в зависимост от вида на инструмента и от това, дали информацията се отнася за салда или за нов бизнес. Определенията за първоначален матуритет, остатъчен матуритет, срок до следваща промяна на лихвения процент и период на предизвестие са в съответствие с *Указание за определяне на съдържанието и реда за предоставяне на информация за паричната статистика на БНБ*.

1. Разпределението по първоначален матуритет се прилага по отношение на лихвената статистика по нов бизнес и по салда за *депозитите с договорен матуритет* (в т. ч. *срочните депозити*), *задълженията по кредити, репо-сделките и кредитите, различни от овърдрафт*;

---

² Необслужваните и реструктурираните кредити съответстват на категорията „лоши и реструктурирани кредити“, съгласно *Методологическите изисквания за съставянето на парична статистика*.

³ *Секторният класификатор на институционалните единици* е достъпен на портала ФИННЕТ.

Указание за определяне на съдържанието и реда за предоставяне на информация за лихвената статистика на БНБ

2. Разпределенията според остатъчния матуритет, както и според срока до следваща промяна на лихвения процент, се отнасят за *кредитите, различни от овърдрафт* в лихвената статистика по салда;

3. Периодът на предизвестие се прилага само за *депозитите, договорени за ползване след предизвестие*;

4. Периодът на първоначално фиксиране на лихвения процент се отнася за новия бизнес по *кредитите, различни от овърдрафт*, и представлява периодът от време, предварително определен в договора за кредит, през който стойността на лихвения процент не се променя. Периодът на първоначално фиксиране на лихвения процент е по-малък или равен на първоначалния матуритет на кредита.

(8) *Кредитите, различни от овърдрафт*, по нов бизнес на сектор *Нефинансови предприятия*, които са разделени според периода на първоначално фиксиране на лихвения процент и първоначалния си матуритет, се отчитат в три категории съгласно договорения размер на кредита – кредити с размер до левовата равностойност на 0.25 млн. евро, кредити с размер на левовата равностойност над 0.25 млн. евро до 1 млн. евро и кредити с размер над левовата равностойност на 1 млн. евро. Границите се отнасят за всеки отделен кредит.

(9) *Кредитите, различни от овърдрафт* по нов бизнес, за които е предоставено обезпечение и/или гаранция чрез използването на техниките обезпечена кредитна защита и/или кредитна защита с гаранции по смисъла на *Регламент (ЕС)№ 575/ 2013 на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 г. относно пруденциалните изисквания за кредитните институции и инвестиционните посредници*, се отчитат както следва:

1. за сектор *Нефинансови предприятия* - според периода на първоначално фиксиране на лихвения процент, първоначалния матуритет и договорения размер на кредита;

2. за сектор *Домакинства и НТООД* (вкл. за *Работодатели и самонаети лица*) - според периода на първоначално фиксиране на лихвения процент.

Чл. 7. (1) За *предоговорените кредити и кредитите за рефинансиране* в лихвената статистика по нов бизнес се прилага разпределение според първоначалния им матуритет.

(2) За *предоговорени* се приемат кредитите, по които е осъществено усвояване на средства и които не са напълно издължени и едно или повече от условията, на които са променени през отчетния период с активното участие на клиента. Изключения представляват тези условия, които не оказват влияние върху съществените от икономическа гледна точка параметри на кредита (например адрес за кореспонденция, обслужващ клон и други подобни).

(3) *Кредитите за рефинансиране* са кредити, които се отпускат с цел погасяване на съществуващи задължения към същата или друга отчетна единица.

ГЛАВА ЧЕТВЪРТА

Отчетни форми

Чл. 8. (1) Отчетните единици предоставят два комплекта месечни статистически форми, според резидентността на контрагентите: за резиденти на Република България и за резиденти на еврозоната.

(2) Комплектът отчетни форми за резиденти на Република България включва:

1. Лихвени проценти и обеми по нов бизнес по кредити, различни от овърдрафт, за сектор *Нефинансови предприятия*, резиденти на РБ (MIR_M_LOAN_NFC_2018) [S]

2. Лихвени проценти и обеми по нов бизнес по обезпечени кредити, различни от овърдрафт, за сектор *Нефинансови предприятия*, резиденти на РБ (MIR_M_LOAN_CL_2018) [S]

3. Лихвени проценти и обеми по кредити за потребление за сектор *Домакинства и НТООД*, резиденти на РБ (MIR_M_LOAN_C_2018) [S]

4. Лихвени проценти и обеми по жилищни кредити за сектор *Домакинства и НТООД*, резиденти на РБ (MIR_M_LOAN_H_2018) [S]

5. Лихвени проценти и обеми по други кредити за сектор *Домакинства и НТООД*, резиденти на РБ (MIR_M_LOAN_O_2018) [S]

6. Лихвени проценти по салда по кредити, различни от овърдрафт, за сектори *Нефинансови предприятия* и *Домакинства и НТООД*, резиденти на РБ (MIR_M_LOAN_OA_2018) [S]

7. Лихвени проценти по овърнайт депозити, депозити, договорени за ползване след предизвестие, овърдрафт и кредити по кредитни карти за сектори *Нефинансови предприятия* и *Домакинства и НТООД*, резиденти на РБ (MIR_M_SHORT_INSTRUMENT_2018) [S]

8. Лихвени проценти по нов бизнес и по салда по депозити с договорен матуритет, репо-сделки и задължения по кредити за сектори *Нефинансови предприятия* и *Домакинства и НТООД*, резиденти на РБ (MIR_M_LIAB_INSTRUMENT_2018) [S]

9. Лихвени проценти и обеми по нов бизнес и по салда по срочни депозити на сектори *Нефинансови предприятия* и *Домакинства и НТООД*, резиденти на РБ (MIR_M_TIME_DEPOSIT_2018) [S]

(3) Комплектът отчетни форми за резиденти на еврозоната включва:

Указание за определяне на съдържанието и реда за предоставяне на информация за лихвената статистика на БНБ

1. Лихвени проценти и обеми по нов бизнес по кредити, различни от овърдрафт, за сектор *Нефинансови предприятия*, резиденти на еврозоната (MIR_M_LOAN_NFC_2018_EA) [S]
  2. Лихвени проценти и обеми по нов бизнес по обезпечени кредити, различни от овърдрафт, за сектор *Нефинансови предприятия*, резиденти на еврозоната (MIR_M_LOAN_CL_2018_EA) [S]
  3. Лихвени проценти и обеми по кредити за потребление за сектор *Домакинства и НТООД*, резиденти на еврозоната (MIR_M_LOAN_C_2018_EA) [S]
  4. Лихвени проценти и обеми по жилищни кредити за сектор *Домакинства и НТООД*, резиденти на еврозоната (MIR_M_LOAN_H_2018_EA) [S]
  5. Лихвени проценти и обеми по други кредити за сектор *Домакинства и НТООД*, резиденти на еврозоната (MIR_M_LOAN_O_2018_EA) [S]
  6. Лихвени проценти по салда по кредити, различни от овърдрафт, за сектори *Нефинансови предприятия* и *Домакинства и НТООД*, резиденти на еврозоната (MIR_M_LOAN_OA_2018_EA) [S]
  7. Лихвени проценти по овърнайт депозити, депозити, договорени за ползване след предизвестие, овърдрафт и кредити по кредитни карти за сектори *Нефинансови предприятия* и *Домакинства и НТООД*, резиденти на еврозоната (MIR_M_SHORT_INSTRUMENT_2018_EA) [S]
  8. Лихвени проценти по нов бизнес и по салда по депозити с договорен матуритет, репо-сделки и задължения по кредити за сектори *Нефинансови предприятия* и *Домакинства и НТООД*, резиденти на еврозоната (MIR_M_LIAB_INSTRUMENT_2018_EA) [S]
  9. Лихвени проценти и обеми по нов бизнес и по салда по срочни депозити на сектори *Нефинансови предприятия* и *Домакинства и НТООД*, резиденти на еврозоната (MIR_M_TIME_DEPOSIT_2018_EA) [S]
- (4) Обхватът на статистическата информация в двата комплекта форми е еднакъв.

ГЛАВА ПЕТА

Предоставяне на информацията

Чл. 9. (1) Информацията по настоящото указание се предоставя в БНБ, управление „Банково“, дирекция „Статистика“, отдел „Парична и банкова статистика“ чрез разработената в БНБ „Информационна система за паричната статистика“ (ИСПС).

(2) Предоставянето на информация се извършва от упълномощени служители. Заявяването на достъп до ИСПС, уведомлението за упълномощаване или оттегляне на

упълномощаването се извършва чрез подаването на съответните образци на хартиен носител към дирекция „Статистика“ на БНБ в съответствие с чл. 10 ал.3-5 от *Указание за определяне на съдържанието и реда за предоставяне на информация за паричната статистика на БНБ*.

(3) Достъпът до ИСПС, кодирането и предоставянето на статистическите форми по електронен път посредством Виртуалната мрежа (VPN) на БНБ с отчетните единици, както и контролът на информацията се извършват съгласно *Техническото ръководство за кодиране, контрол и трансфер на данни*⁴.

ГЛАВА ШЕСТА

Изисквания към отчетните единици по отношение на управлението и контрола на данните

Чл. 10. (1) Отчетните единици осигуряват, че предоставянето на входящи данни се извършва по независим и безпристрастен начин и не е повлияно от съществуващи или потенциални конфликти на интереси, и въвеждат и поддържат ефективни системи и механизми за контрол, с които да гарантират целостта, достоверността и надеждността на всички предоставени данни по настоящото указание.

(2) За целите на ал. 1, отчетните единици приемат вътрешни правила, с които установяват:

1. процедура по предоставянето на данни, одобрена от управителния орган на отчетната единица. Процедурата следва да съдържа и предвидени действия по предоставянето на данните на БНБ в случай на извънредни обстоятелства;

2. механизми за контрол във връзка с това кой може да предоставя входящи данни, който да включва определяне на лицата, податели на входящи данни, както и алтернативни лица, поемащи тези функции, в случай че подателят на данни отсъства планирано или поради извънредни обстоятелства;

3. процедура за наблюдение и контрол на процеса на изпращане на данни, гарантираща навременното изпращане на достоверни и точни данни;

4. процедури и механизми за ефективно събиране на първичните данни и тяхното организиране в информационните системи на отчетните единици, които да позволяват навременното предаване на пълна, точна и достоверна статистическа информация.

---

⁴*Техническото ръководство за кодиране, контрол и трансфер на данни* е достъпно на портала ФИННЕТ.

(3) Отчетните единици осигуряват, че лицата, отговорни за подаването на входящите данни притежават необходимите знания и опит относно детайлите по данните, както и относно всички елементи и етапи от процеса по предоставяне на входящите данни.

(4) Отчетните единици въвеждат механизми и системи за съхраняването за подходящ срок на предоставените входящи данни, както и на данните за комуникацията и съобщенията във връзка с предоставянето на входящи данни.

(5) Предоставяните данни и прилаганите механизми и процедури по ал. 2 – 4 подлежат на периодичен вътрешен преглед от отчетната единица.

(6) БНБ може да изисква да ѝ бъдат предоставяни вътрешните правила по този член, както и да прави препоръки за тяхното подобряване.

Чл. 11. При предоставянето на данните на БНБ, подателите им осигуряват, че:

1. отчетните форми съдържат вярна и пълна информация и отговарят на определенията и изискванията от настоящото указание;

2. отчетните форми се подават своевременно и в рамките на сроковете, определени в настоящото указание;

3. отчетните форми се изготвят и подават съгласно методологическите и техническите изисквания, определени в настоящото указание;

4. в случай на констатирани грешки, промени и несъответствия в предоставените входящи данни предоставят коригирани входящи данни;

5. достъпът до ИСПС се осъществява само от оторизираните за това лица, при спазване на съответните мерки за сигурност.

Преходни и заключителни разпоредби

§ 1. Неразделна част от настоящото Указание са:

1. *Методологически изисквания при отчитането на лихвените проценти, годишния процент на разходите, новия бизнес и инструменталните категории;*

2. *Отчетни форми за резиденти на Република България (IRS_forms_residents.xls);*

3. *Отчетни форми за резиденти на еврозоната (IRS_forms_eurozone.xls);*

4. *Техническо ръководството за кодиране, контрол и трансфер на данни;*

5. *Секторен класификатор на институционалните единици.*

§ 2. Настоящото указание е съобразено със следните нормативни документи и статистически стандарти:

1. Регламент (ЕС) № 1072/2013 на Европейската централна банка от 24 септември 2013 година относно статистиката на лихвените проценти, прилагани от парично-финансовите институции (преработен текст) (ЕЦБ/2013/34);

2. Регламент (ЕС) № 756/2014 на Европейската централна банка от 8 юли 2014 година за изменение на Регламент (ЕС) № 1072/2013 (ЕЦБ/2013/34) относно статистиката на лихвените проценти, прилагани от парично-финансовите институции (ЕЦБ/2014/30);

3. Директива 2008/48/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2008 година относно договорите за потребителски кредити и за отмяна на Директива 87/102/ЕИО на Съвета, с която се регламентира изчисляването на годишен процент на разходите;

4. Регламент (ЕО) №1071/2013 на Европейската централна банка от 24 септември 2013 година относно консолидирания баланс на сектор “Парично-финансови институции” (ЕЦБ/2013/33);

5. Регламент (ЕО) № 2533/98 на Съвета от 23 ноември 1998 г. относно събирането на статистическа информация от Европейската централна банка и съответните изменения;

6. Европейска система от национални и регионални сметки (ЕСС 2010);

7. Регламент (ЕС) № 575/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 година относно пруденциалните изисквания за кредитните институции и инвестиционните посредници и за изменение на Регламент (ЕС) № 648/2012;

8. Регламент за изпълнение (ЕС) № 680/2014 на Комисията от 16 април 2014 година за определяне, в съответствие с Регламент (ЕС) № 575/2013 на Европейския парламент и на Съвета, на техническите стандарти за изпълнение по отношение на предоставянето на информация от институциите на надзорните органи;

9. Насоки на Европейската централна банка от 4 април 2014 г. относно паричната и финансовата статистика (ЕЦБ/2014/15) и съответните изменения;

10. Закон за Българската народна банка;

11. Закон за кредитните институции;

12. Закон за потребителския кредит;

13. Методологически изисквания за съставяне на паричната статистика, в сила от 1 януари 2020 година;

Указание за определяне на съдържанието и реда за предоставяне на информация за лихвената статистика на БНБ

14. Наръчник по статистика на балансовите показатели на ПФИ, ЕЦБ (Manual on MFI Balance Sheet Statistics, January 2019);

15. Наръчник по лихвена статистика на ЕЦБ (Manual on MFI Interest Rate Statistics, January 2017).

§ 3. Настоящото Указание е утвърдено от подуправителя, ръководещ управление „Банково“ на основание чл. 25, ал. 1 от Наредба № 17 на БНБ от 29 март 2018 г. за паричната и лихвената статистика на финансовите сметки и влиза в сила от 1 февруари 2021 година.